

Fredens och barmhärtighetens budbärare?

Hugh Lenox Scott och den amerikanska arméns
relationer med Oklahomas indianer under 1890-talet

STEFAN EKLÖF AMIRELL

Linnéuniversitetet

Wherever the American soldier is seen in
time of trouble [...] he is looked upon as the
savior of humanity, the protector of law and
order [and] the harbinger of peace and mercy.
Hugh L. Scott¹

De första decennierna efter indiankrigens slut på 1880-talet präglades av ömsesidig misstro och på sätt och vis var armén ofta den enda institution som kunde upprätthålla fred mellan de båda grupperna, samtidigt som man också var ansvarig för många övergrepp mot indianerna. Den här artikeln belyser dessa motstridiga tendenser genom en mikrohistorisk studie av hur tre potentiellt våldsamma situationer i Oklahoma i början av 1890-talet hanterades och avlöpte.

Bakgrund, syfte, frågor och källmaterial

Under de första 100 åren efter utropandet av USA:s självständighet utkämpade landet en rad krig mot flera av de indiannationer som bebodde stora delar av den nordamerikanska kontinenten.² De specifika

Artikeln har granskats av två externa lektörer enligt modellen double blind peer review.

1. Hugh L. Scott, "The makers of peace" (odat.; p. 1921), Hugh Lenox Scott Papers (HLSPP) 83, Manuscript Division, Library of Congress (MDLC), Washington DC.

2. Denna artikel är ett resultat av forskningsprojektet "Förmedlare i imperialistisk expansion: Möten och kontakter i USA:s gränsland (1876–1916)", finansierat av Vetenskapsrådet, 2017–20 (dnr 2016-03068). Användandet av begreppet "indian" ifrågasätts ibland, men då det engelska begreppet *Indian* inte är att betrakta som nedsättande och är vanligt förekommande i dagens USA, där det exempelvis används av institutioner som verkar för indianernas rättigheter och kultur, däribland National Congress of American Indians och National Museum

Stefan Eklöf Amirell (f. 1968) är docent i historia vid Linnéuniversitetet. Bland hans senare publikationer kan nämnas "Pirates and pearls: Jikiri and the challenge to maritime security and American sovereignty in the Sulu Archipelago, 1907–1909", *International Journal of Maritime History* 29:1 (2017) och *Pirates of Empire: Colonisation and Maritime Violence in Southeast Asia* (Cambridge 2019).

E-post: stefan.amirell@lnu.se

omständigheterna varierade, men den grundläggande orsaken till alla krigen var den amerikanska aggressionen och den massiva migrationen av européer till Nordamerika. Det huvudsakliga resultatet var att USA:s territorium utökades till att i stort sett omfatta dagens landgränser och att den amerikanska ursprungsbefolkningen decimerades och fördrevs. Från mitten av 1800-talet hänvisades de i allt större utsträckning till särskilda territorier, indianreservat, varav många var belägna i det område som i dag utgör delstaten Oklahoma.³

Den amerikanska armén gick i bräschen för den aggressiva politiken mot indianerna, som ibland tog formen av rena utrotningskrig där såväl män i vapenför ålder som kvinnor, barn och åldringar dödades utan urskiljning. Mer eller mindre oprovcerade massakrer inträffade vid flera tillfällen, samtidigt som ärelystna officerare, av vilka George Armstrong Custer (1839–1876) är den mest kände, kunde framställa sig själva som hjältar i kampen mot indianerna, som i sin tur utmålades som ociviliserade barbarer.

Denna bild av indiankrigen och den amerikanska arméns roll i sammanhanget är välkänd och i stort sett korrekt. Men det fanns också andra sidor av relationerna mellan indianerna och den amerikanska armén. Militären genomförde inte bara brutala krigståg och folkrensningsskampanjer mot indianerna utan representerade också USA i förhandlingar och överläggningar med indianerna. Många officerare, inklusive flera av de högst uppsatta befälhavarna i indiankrigens slutskede och senare, sympatiserade också med indianerna och verkade för att de skulle behandlas humant och respektfullt.⁴ Särskilt efter att fientligheterna i stort sett upphörde på 1880-talet kom många arméofficerare att se det

of the American Indian, finns det, enligt mitt förmenande, ingen anledning att undvika det svenska begreppet indian.

3. Roger L. Nichols, *Warrior nations: The United States and the Indian peoples* (Norman, OK 2013) s. 189; se vidare Peter Cozzens, *The earth is weeping: The epic story of the Indian wars for the American West* (New York 2016), för en relativt aktuell och läsvärd översikt över indiankrigen i USA. Det område som i dag utgör delstaten Oklahoma bestod på 1890-talet av två huvuddelar: Indian Territory och Oklahoma Territory, där Fort Sill och reservatet för kiowa-, comanche- och apache-indianerna, som står i fokus för mina mikrohistoriska studier, var beläget i de södra delarna av Oklahoma Territory. För enkelhetens skull används i denna artikel genomgående namnet Oklahoma för att beteckna både Indian Territory och Oklahoma Territory.

4. Richard N. Ellis, "The humanitarian generals", *Western historical quarterly* 3:2 (1972) s. 169–178; se även Thomas C. Leonard, "Red, white and the Army blue: Empathy and anger in the American West", *American quarterly* 26:2 (1974) s. 176–190; Cozzens (2016) passim.

som en angelägen uppgift att skydda indianerna från aggressiva vita bosättare, spelare, banditer, whiskeyförsäljare och andra.

Syftet med denna artikel är att genom en mikrohistorisk studie av tre specifika händelser i Oklahoma i början av 1890-talet belysa skiljelinjer i den amerikanska militärens och den vita befolkningens förhållningssätt till etnicitet, ras och våld kort efter indiankrigens slut. Genom det mikrohistoriska anslaget synliggörs hur armén agerade i praktisk handling för att bevara den inre freden på och i närheten av indianreservaten i Oklahoma, och jämförelser görs också med den betydligt mindre fredliga utvecklingen vid samma tid i Syd-Dakota. I synnerhet lyfts betydelsen av personliga relationer, tolerans och interkulturell kompetens fram som viktiga faktorer för att förstå varför militären i vissa fall lyckades relativt väl i sin uppgift att bevara freden i Oklahoma, till skillnad från i Syd-Dakota. På så sätt fungerar det mikrohistoriska perspektivet för att ge en mer nyanserad bild av den övergripande historiska utvecklingen och tidens tankeströmningar. Perspektivet syftar också till att synliggöra viktiga aspekter av interaktionen mellan den amerikanska militären och indianerna som vanligen överskuggas av stora och avgörande händelser som krig och massakrer. Den detaljerade historiska undersökningen av ett begränsat antal fall kan på så sätt bidra till att belysa idéer och praktiker av mer generellt intresse.⁵

Utöver detta specifika, inomvetenskapliga syfte kan uppsatsen också bidra till att sätta de senaste tjugo årens diskussioner om fredsbevarande (*peacekeeping*) och fredskapande (*peacebuilding*) operationer i perspektiv. Flera forskare har visat på likheterna mellan de internationella FN-ledda fredsskapande operationerna under 1990-talet och början av 2000-talet och den så kallade civilisatoriska missionen under kolonialtiden 100 år tidigare.⁶

I fokus för studien står en amerikansk kavalleriofficer, Hugh Lenox Scott (1853–1934), som i sin egen samtid betraktades som en skicklig soldatdiplomat och fredsförhandlare.⁷ Under sina mer än 40 år av ak-

5. Se vidare *Historisk tidskrifts* temanummer om mikrohistoria, 137:3 (2017).

6. Se t.ex. Roland Paris, "International peacebuilding and the 'mission civilisatrice'", *Review of international studies* 28:4 (2002) s. 643–644; Philip Cunliffe, "Still the spectre at the feast: Comparisons between peacekeeping and imperialism in peacekeeping studies today", *International peacekeeping* 19:4 (2012) s. 426–442.

7. T. ex. Paxton Hibben "The story of a soldier's life", *The mentor* (September 1928) s. 1–10; "Uncle Sam's star pacifier", *Norman daily transcript* (trol. 1914), pressklipp i Joseph Thoburn Collection (JTC) 32, Oklahoma Historical Society (OKHS), Oklahoma City.

BILD 1: *Hugh Lenox Scott, ca 1895, Fort Sill, Oklahoma. Källa: File Cabinet, Photo Collection, s. 2 016, FSA.*

tiv tjänstgöring i armén verkade han bland annat på den amerikanska prärien, på Kuba, i södra Filippinerna och längs gränsen mellan USA och Mexiko. Hans främsta interkulturella och lingvistiska kompetens var i relation till de nordamerikanska prärieindianerna. Den grundlades genom att han i början av sin karriär, på 1870- och 1880-talen, ofta förde befäl över de hjälptrupper av indianscouter som armén rekryterade under indiankrigens slutskede. I det sammanhanget tog han tillfället i akt att studera indianernas kultur och språk och kom så småningom att betraktas som en av de främsta vita amerikanska experterna på området.⁸

8. Robert M. Utley, "Foreward", i Britton Davis, *The truth about Geronimo* (Lincoln, NE 1976) s. v.

Utifrån sin praktiska erfarenhet som soldat-diplomat kom Scott med tiden att utveckla en generell idé om militärens fredsskapande och civiliserande inflytande. I flera tal och texter, tillkomna företrädesvis efter att Scott, vid 53 års ålder, hade stigit i graderna till överste (och senare general), framhöll han att det inte var militären utan kongressen, som företrädare för det amerikanska folket, som förklarade krig. När detta väl hade skett var det militärens plikt att erövra freden. Såväl flottan som armén stod för fred, för den som har upplevt krigets fasor är också den som är mest angelägen för fred, enligt Scott.⁹

Hur väl stämmer Scotts uppfattning överens med den vedertagna bilden av den amerikanska militärens ofta brutala framfart i samband med USA:s expansion under 1800-talet? Vilken roll spelade å ena sidan diplomati och förhandlingar och å andra sidan militärt våld eller hot om våld i kontakterna mellan indianer och vita amerikaner i slutet av århundradet? I vilken mån och på vilka sätt kunde en enskild aktör som Scott påverka händelseförloppet i de ofta spända situationer som rådde i och kring indianreservaten i den så kallade vilda västern, där dödligt våld, såväl officiellt sanktionerat som icke-sanktionerat, ständigt hotade att bryta ut?

I det följande diskuteras inledningsvis Scotts idéer om militären som fredsskapare i relation till indiankrigen och frågan om indianernas ställning i USA efter krigens slut. Därefter studeras tre specifika händelser under första halvan av 1890-talet i vilka Scott spelade en central roll. Den första var andedansen i Oklahoma, som pågick framför allt under hösten 1890 och våren 1891. Den andra var en tragisk händelse i vilken tre kiowa-pojkar omkom i en snöstorm på reservatet för kiowa-, comanche- och apache-indianerna i januari 1891 och den tredje händelsen var förflyttningen av cirka 300 chiricahua-apacher under ledning av bland andra Geronimo till reservatet 1894. Avslutningsvis görs en kritisk analys av Scotts argument för att militären i grund och botten skulle utgöra en fredsskapande institution mot bakgrund av arméns agerande och Scotts egna insatser som fredsmäklare mellan indianer och vita amerikaner.

Källmaterialet utgörs till största delen av officiella rapporter och officiell korrespondens, som används för att, så långt möjligt, rekonstruera händelseförloppen i de tre fall som står i fokus för studien. Det är ett för-

9. Odaterat (trol. 1910) och otitulerat tal av Scott, HLSP 45, MDLC.

delaktigt källmaterial på så sätt att det till största delen är oberoende och nära i tid och rum, även om det givetvis är behäftat med olika tendenser. Indianernas perspektiv är också mindre och företrädesvis indirekt representerat i källorna, vilket utgör en begränsning för undersökningen. Förutom de officiella källorna har andra samtida källor, exempelvis tidsningsartiklar, använts för att kontextualisera händelserna i samtiden. Därutöver har flera av Scotts senare tal, skrifter och privata brev konsulterats, framför allt för att synliggöra hans argumentation om militären som en i grund och botten fredskapande institution. Materialet är till största delen hämtat från arkiv i Washington DC och Oklahoma.

Hugh Lenox Scott och militärens fredsskapande uppgifter

Hugh Lenox Scott tog sin examen från officershögskolan i West Point i juni 1876. Två veckor senare inträffade slaget vid Little Bighorn i Montana, som bland annat fick till följd att ett stort antal vakanser uppstod i sjunde kavalleriet. Scott sökte och antogs till regementet och kom därmed att tjänstgöra vid fronten för den amerikanska expansionen i nuvarande Nord-Dakota, Syd-Dakota, Montana och Nebraska. Han verkade under närmare tio år i området och lärde sig under den tiden det teckenspråk, *Plains Indians Sign Language*, som användes som ett *lingua franca* av prärieindianerna i stora delar av centrala och västra USA och Kanada samt norra Mexiko. Han tjänstgjorde i Dakota i samband med det stora siouxkriget (1876–1877) och deltog i kampanjen mot nez percé-indianerna 1877, men tycks inte ha varit inblandad i några direkta strider, åtminstone inte i någon större omfattning. Han förde vid flera tillfällen befäl över trupper av indianscouter, och under första halvan av 1880-talet deltog han i byggandet av telegrafnät och i geologiska och kartografiska expeditioner i Dakota. År 1889, efter ett par år som rekryteringsofficer i Philadelphia, kommenderades Scott till Fort Sill, beläget i kiowa-, comanche- och apache-reservatet i Oklahoma.¹⁰

Enligt Scott skedde det kring samma tid som han anlände till Fort Sill en förändring i arméns uppgift i gränsområdena i Mellanvästern. Medan militären tidigare framför allt hade ägnat sig åt att skydda de vita amerikanerna från indianerna blev nu uppgiften den omvända,

10. George W. Cullum, *Biographical register of the officers and graduates of the U. S. military academy at West Point, N. Y.*, 3:e uppl., vol. 3 (Boston & New York 1891) nr 2 628.

att skydda indianerna från de vita.¹¹ Påståendet – som Scott gjorde i sin självbiografi från 1928, alltså mer än 30 år senare – kan uppenbarligen tolkas som en partsinlaga och ett försök att i efterhand försvara armén mot anklagelser om våld och övergrepp mot indianerna, men det fanns också en konkret historisk bakgrund till påståendet. Indiankrigen kulminerade under 1860- och 1870-talen, då general Philip Sheridans bevingade, men möjligen apokryfiska, uttalande ”the only good Indian is a dead Indian” kan sägas ha sammanfattat arméns syn på indianerna.¹² Våldet och rasismen manifesterades i flera hänsynslösa kampanjer och massakrer där inte bara många krigare utan även kvinnor, barn och åldringar dödades urskillningslöst av soldater eller milismän, exempelvis vid Bear River (1863), Sand Creek (1864), Washita (1868), Marias River (1870), Big Hole (1877) och Fort Robinson (1879). I samband med krigen begicks också många övergrepp av indianer mot såväl vita amerikaner som andra indianer. Mot slutet av 1870-talet hade dock de flesta indianer, med undantag av apacherna i sydväst, besegrats och tvingats slå sig ned på de anvisade reservaten. Därmed kom också mer fredliga förhållanden att råda i slättområdena.

Den förändrade rollen för armén i relation till indianerna var alltså betingad av indiankrigens slut och reservatssystemets utbredning. Dessa händelser sammanföll i stort sett med Scotts första år som officer, då han tjänstgjorde i de norra delarna av den nordamerikanska slätten. Han kom följaktligen att i endast väldigt liten omfattning uppleva indiankrigens brutalitet eller några direkta strider med indianerna. Den enda större sammanstötning eller slag som Scott tycks ha deltagit i var den vid Canyon Creek, Montana, 1877, som involverade en grupp av nez percé-indianer under ledning av Joseph och Looking Glass. Trots att amerikanerna var numerärt överlägsna lyckades indianerna, med en handfull förluster på båda sidor, fördröja de amerikanska trupperna och undvika att bli tillfångatagna.¹³ Samma år tog både Stora Siouxkriget och nez percé-kriget slut och inga ytterligare väpnade konflikter ägde

11. Hugh Lenox Scott, *Some memories of a soldier* (New York 1928) s. 145.

12. Om uttryckets omstridda ursprung och *Nachleben*, se Wolfgang Mieder, ”The only good Indian is a dead Indian: History and meaning of a proverbial stereotype”, *Journal of American folklore*, 106:419 (1993) s. 38–60; se också Paul Andrew Hutton, *Phil Sheridan and his army* (Norman, OK 1999 [1985]) s. 180. Sheridan själv förnekade att han hade yttrat orden.

13. Statement of the military service of Hugh L. Scott, odat. [s. 1 903], HLSP 77, MDLC; Jerome A. Greene, *Nez Perce summer, 1877: The U.S. Army and the Nee-Me-Poo crisis* (Helena, MT 2001) s. 214ff.

rum på den norra delen av prärien under resten av den tid som Scott tjänstgjorde där.

Scotts inställning till prärieindianerna var inte unik eller avvikande i samtiden. Både i sin sympati för indianerna och i sina paternalistiska ansträngningar för att "civilisera" dem var Scott typisk för många, om än inte alla, av de arméofficerare som deltog i indiankrigens slutskede och som senare stod i direkt kontakt med indianerna på och i närheten av reservaten i slättnområdena. I synnerhet argumenterade många generaler under de sista decennierna av 1800-talet, däribland Otis Howard, George Crook, John Pope och Nelson Miles, för en mer human politik gentemot indianerna än den som fördes under ledning av inrikesdepartementet och dess Office of Indian Affairs.¹⁴ De i stort sett fredliga förhållandena kom att präglade Scotts förståelse för orsakerna till konflikterna mellan indianer och vita även under de tidigare decennierna. Scott menade att många strider och andra våldsamheter kunde hänföras till bristande ledarskap och vad vi i dag närmast skulle kalla interkulturell förståelse. I ett utdrag från krigssekreterarens officiella årliga rapport från 1875 – då Scott var 22 år gammal och fortfarande kadett på West Point – kommenterade Scott en sammanstötning mellan cheyenne-indianer och militären i april 1875, som resulterade i att sju indianer och 19 soldater dödades. I en röd marginalanteckning har Scott skrivit att händelsen tyder på "a woeful lack of good management and carelessness somewhere".¹⁵ På liknande sätt beklagade han många år senare dödandet av Black Kettle och omkring 100 cheyenner vid Washita i Oklahoma 1868. Liksom många andra massakrer berodde den händelsen, enligt Scott, på att officerare och soldater inte förmådde att avläsa motpartens intentioner och vice versa. I ett brev 1926 till historikern Joseph B. Thoburn reflekterade han över hur rasism och kulturbarriärer bidrog till sådana misstag:

Unfortunately, all too often all Indians looked alike to the soldiers in the field during such a campaign, just as all white men looked alike to Indians on the war path. Our people were prone to judge all Indians by those who were the most treacherous and barbarous, while the Indians measured all white men by those of the most unworthy types which were all too numerous on the ever shifting frontier. That tragic

14. Ellis (1972); se även Cozzens (2016).

15. Report of the Secretary of War (utdrag), HLSP 6, MDLC.

mistakes should have occurred was only to be expected – mistakes in which the innocent suffered for the misdeeds of the guilty.¹⁶

Scott menade att avsaknaden av kunskap om den andra gruppen, tillsammans med indianernas lättrogenhet och de vitas rasfördomar, födde ömsesidig misstro som lätt kunde urarta. Den enda som kunde förhindra en spänd situation från att övergå i våldsamheter, ofta med förödande konsekvenser, var en person som förstod bägge sidorna och som kunde hålla de två fientligt inställda grupperna på behörigt avstånd från varandra.¹⁷

Genom sitt resonemang antyder Scott att det fanns en möjlighet för indianer och vita att överkomma de kulturella barriärerna och rasfördomarna och att det därigenom skulle kunna finnas en möjlighet till fredlig samexistens mellan de två grupperna. Många vita amerikaner var dock av en annan uppfattning och menade att indianerna, liksom andra så kallade vildar (*savages*), var dömda att utrotas. Denna tanke förknippas ofta med det sena 1800-talets socialdarwinism, men den uttrycktes redan på 1700-talet – av bland andra Scotts släkting på mödernet, Benjamin Franklin – i relation till de nordamerikanska indianerna.¹⁸ Mot bakgrund av indiankrigen och de många rapporterna, av varierande sanningshalt, om indianernas grymhet och barbari, var tanken på att indianerna var dömda att dö ut dock särskilt stark i USA väster om Mississipi under 1800-talets senare del. Det är också i det sammanhanget som Scotts påstående, att arméns huvuduppgift efter indiankrigens slut blev att skydda indianerna från de vita snarare än tvärtom, ska förstås.

Ett exempel på hur resonemanget kunde låta är en ledartext skriven av L. Frank Baum, sedermera känd som författaren till *Trollkarlen från Oz*. Den 3 januari 1891, kort efter massakern på lakota-indianerna, skrev han i den så kallade Wounded Knee-ledaren i sin tidning *Aberdeen Saturday Pioneer*:

The Pioneer has before declared that our only safety depends upon the total extirmination [*sic*] of the Indians. Having wronged them for centuries we had better, in order to protect our civilization, follow

16. Scott till Thoburn, 26 april 1926, JTC 32, OKHS.

17. Scott (1928) s. 156.

18. Patrick Brantlinger, *Dark vanishings: Discourse on the extinction of primitive races, 1800–1930* (Ithaca, NY 2003) s. 46–47; jfr Sven Lindqvist, *Utröta varenda jävel* (Stockholm 1992).

it up by one more wrong and wipe these untamed and untamable creatures from the face of the earth. In this lies future safety for our settlers and the soldiers who are under incompetent commands. Otherwise, we may expect future years to be as full of trouble with the redskins as those have been in the past.¹⁹

I ett samhälle där sådana åsikter var vanligt förekommande, där de lagvårdande myndigheternas makt var svag och där våld ansågs vara ett effektivt sätt att lösa konflikter på, var militären ofta den enda institution som med kraft kunde förhindra indianer och vita från att drabba samman. Samtidigt var risken stor att de inte sällan odisciplinerade och bristfälligt utbildade trupperna skulle orsaka provocerande våldsamheter. Att föra samman soldater och beväpnade indianer var, som Scott uttryckte saken, som att ställa en öppen kruttunna framför en öppen eld.²⁰

Sådana observationer tycks gå stick i stäv med Scotts högtidliga anspråk på att militären var fredens och barmhärtighetens budbärare. Det hindrar dock inte att Scott och många andra officerare såg militärens uppgift på det sättet, inte minst i relation till de indiannationer som man under de föregående decennierna hade stridit mot och så småningom besegrat. Denna övertygelse yttrade sig bland annat i att många högt uppsatta officerare förespråkade en mer rättvis och human politik gentemot indianerna än den som fördes av regeringen och kongressen.²¹

Militärens civilisatoriska mission

Utöver att militären, enligt Scott, hade en fredsskapande uppgift var han också övertygad om att det var hans och andra vita amerikaners plikt att bringa civilisation och utveckling till indianerna, liksom till andra folk som man styrde över, exempelvis på Kuba och i Filippinerna. Trots att Scott – ibland, särskilt på äldre dagar, med oförblommad nostalgi²² – lovordade prärieindianernas traditionella kultur och levnadssätt,

19. *Aberdeen Saturday pioneer* (Aberdeen, Dakota) 3 januari 1891. Baum kritiserade även general Nelson A. Miles för hans påstådda svaghet och vankelmod i arbetet med att hålla ordning på indianerna, vilket han menade hade lett till sammanstötningen vid Wounded Knee. Publikationen följde upp en tidigare ledare från den 20 december 1890 i samma tidning med anledning av Sitting Bulls död.

20. Scott (1928) s. 157.

21. Se Ellis (1972).

22. T.ex. Scott, Foreword, 19 april 1930, HLSP 81, MDLC.

menade han att den enda vägen framåt för indianerna var att anamma den västerländska civilisationen. Det var myndigheternas plikt att sörja för indianernas välfärd, framför allt med avseende på deras tillgång till land, utbildning och sjukvård. Däremot ansåg han inte att myndigheterna skulle verka för att bevara deras kultur.²³

Scott anslöt sig därmed till den assimilationspolitik som hans samtida officerskollega och grundaren av Carlisle Indian Industrial School i Pennsylvania, Richard Henry Pratt, uttryckte i en berömd, om än brutal, formulering 1892:

A great general has said that the only good Indian is a dead one, and that high sanction of his destruction has been an enormous factor in promoting Indian massacres. In a sense, I agree with the sentiment, but only in this: that all the Indian there is in the race should be dead. Kill the Indian in him, and save the man.²⁴

Assimilationstanken var den dominerande bland de vita amerikaner som engagerade sig för indianernas rättigheter och välfärd i slutet av 1800-talet. År 1882 bildades organisationen Indian Rights Association, som kom att ha stort inflytande över USA:s officiella politik gentemot indianerna under slutet av 1800- och början av 1900-talet.²⁵ Som flera andra officerare som aktivt arbetade för indianernas rättigheter och välfärd hade Scott goda kontakter med Indian Rights Association, vars grundläggande värderingar och assimilationistiska inriktning han i det stora hela tycks ha delat.²⁶

Scott och många andra arméofficerare som gjorde sig till talesmän för indianernas rättigheter och välfärd var övertygade om att militären var mer lämpad än civila myndigheter och institutioner att leda indianerna på vägen mot civilisation och utveckling. Under flera decennier

23. William C. Meadows (red.), *Through Indian sign language: The Fort Sill ledgers of Hugh Lenox Scott and Iseeo, 1889–1897* (Norman, OK 2015) s. 75; se vidare Frederick E. Howie, *A final promise: The campaign to assimilate the Indians, 1880–1920* (Lincoln, NE 2001).

24. Richard H. Pratt, "The advantages of mingling Indians with Whites", *Proceedings of the National Conference of Charities and Correction* [Denver, CO 23–29 juni 1892] (Boston 1892) s. 46. För internatskolorna och deras assimilerande syfte, se vidare David Wallace Adams, *Education for extinction: American Indians and the boarding school experience, 1875–1928* (Lawrence, KS 1995).

25. Se William T. Hagan, *The Indian Rights Association: The Herbert Welsh years, 1882–1904* (Tucson, AZ 1985).

26. *Annual report of the Secretary of War, 1894–95*, vol. 1 (Washington DC 1895) s. 64; Ellis (1972) s. 169–178; se även Cozzens (2016) passim.

efter inbördeskrigets slut var många federala myndigheter svaga och mer eller mindre korrupta och deras räckvidd ofta begränsad till de mer tätbefolkade områdena i framför allt östra USA. I den situationen fungerade militären, med historikern Richard Whites ord, som en ”beväpnad byråkrati” (*armed bureaucracy*), som till exempel kunde användas för att övervaka nationalparker, genomföra geologiska undersökningar, implementera marklagar och, i vissa fall, administrera indianreservaten. I jämförelse med många andra offentliga och privata institutioner under 1800-talets sista decennier var armén också jämförelsevis effektiv och fri från korruption.²⁷

Inom militären var den allmänna uppfattningen – som det fanns visst fog för – att den civila administrationen av indianreservaten präglades av korruption, inkompetens och ineffektivitet. Enligt många ledande officerare var det bara armén som hade den kapacitet och integritet som behövdes för att implementera en effektiv och human politik i förhållande till indianerna.²⁸ Relationen mellan militären och Office of Indian Affairs präglades av ömsesidig misstro och rivalitet, och militären försökte vid flera tillfällen få till stånd en överföring av ansvaret för indianerna från inrikesdepartementet till krigsdepartementet. Såväl den offentliga opinionen som den politiska majoriteten i Washington motsatte sig dock en sådan förändring, inte minst på grund av militärens brutalitet i indiankrigens slutskede.²⁹

Trots att militären alltså inte lyckades få den formella kontrollen över indianreservaten utövade man betydande inflytande över den förda politiken i relation till indianerna, inte minst i de vidsträckta områdena väster om Mississippifloden, där armén ofta, som Scott också påpekade, var den enda synliga representanten för den federala regeringen i Washington.³⁰ Relationen mellan indianer och civila vita amerikaner präglades ofta av rasism och ömsesidig misstro, och spänningarna förvärrades av den konkurrens om land och naturresurser som följde med

27. Richard White, *The republic for which it stands: The United States during reconstruction and the gilded age, 1865–1896* (Oxford 2017) s. 116.

28. T.ex. Nelson A. Miles, ”The Indian problem”, *North American review* 128:268 (1889) s. 304–314.

29. White (2017) s. 153; Hutton (1999) s. 337. Om konflikten mellan inrikesdepartementet och krigsdepartementet om kontrollen över indianreservaten, se Francis Paul Prucha, *The great father: The United States government and the American Indians* (Lincoln, NE 1996) s. 176–179.

30. Scott, ”The makers of peace”.

den massiva migrationen av vita européer till de områden som tidigare dominerats av prärieindianerna. I den situationen kom ansvaret för att upprätthålla lag och ordning till stor del att ligga på militären. Trots rivaliteten mellan armén och Indian Office var indianagenterna och andra civila amerikaner som arbetade i indianreservaten beroende av militären för exempelvis eskorter, transport och, vid behov, beskydd.³¹ Enskilda arméofficerare posterade på eller i närheten av indianreservaten kunde därför utöva betydande inflytande över de lokala förhållandena, och de kunde använda sig av militära kanaler för att påtala och försöka rätta till missförhållanden, exempelvis när indianagenter inte skötte sina åtaganden.

Scott, Iseeo och andedansen i Indian Territory

Andedansen var en religiös rörelse som började bland paiute-indianerna i Nevada och som från 1890 snabbt spred sig bland indianerna på prärien, först till lakota-indianerna i norr och mot slutet av året även till kiowa, arapahoe och flera andra indianfolk i Indian Territory. Andedansen var en kristet inspirerad messiansk rörelse vars huvudsakliga budskap var att de döda skulle återuppstå, att den utrotade buffeln skulle återvända och att de vita skulle försvinna från Nordamerika – dock utan våldsamheter – så att indianerna skulle kunna återgå till sin tidigare livsföring. Trots att rörelsens budskap och de religiösa ceremonierna var fredliga tolkades andedansen av många vita som ett allvarligt hot och en ansats till uppror, vilket ledde till krav på militära ingripanden. Sådana ingripanden skedde också i slutet av 1890 i Dakota, vilket bland annat ledde till tragedin vid Wounded Knee den 29 december, i vilken förmodligen mellan 150 och 200 indianer dödades, jämte 30 soldater och officerare.³²

Även i söder förekom krav på att armén skulle ingripa för att få ett slut på dansen. Enligt Scott:

[T]here was great pressure from various sources to have it stopped by force, the white people outside of the reservations were clamouring

31. Indianagenter var federala statstjänstemän som ansvarade för administrationen av indianreservaten på plats.

32. Se Jerome A. Greene, *American carnage: Wounded Knee, 1890* (Oklahoma City 2014). Standardverket om andedansen är fortfarande James Mooneys detaljerade studie *The ghost-dance religion and the Sioux outbreak of 1890*, vol. 1–2 (Washington D. C. 1896); se också Benjamin R. Kracht, *Religious revitalization among the Kiowas: The ghost dance, Peyote, and Christianity* (Lincoln, NE 2018).

for arms to defend themselves as the Indians were dancing and consequently must be about to commit some mischief, even old frontiersmen who had lived in contact with them for many years said that they had never seen them in such a condition and it should be put an end to at once lest it should get beyond control and serious damage result.³³

I slutet av 1890 kommenderades Scott tillsammans med två soldater och två kiowa-scouters ut för att observera och rapportera om dansen från de platser där ritualerna ägde rum. Scott var, som James Mooney uttryckte det, "eminently fitted for the work" på grund av sin intima förtrogenhet med indianerna och det faktum att han behärskade teckenspråket.³⁴ Dessutom var en av scouterna, Iseeo, av särskilt stor betydelse för uppdraget. De två männen hade utvecklat en nära vänskap sedan Scott kom till Fort Sill 1889, vilket var anmärkningsvärt med tanke på deras skilda bakgrunder och sociala ställning. Scott uttryckte många gånger i brev sin tacksamhet till Iseeo för hans insatser i samband med andedansen, och de skulle komma att hålla kontakt med varandra även efter att Scott hade lämnat Fort Sill 1897 och ända fram till Iseeos död 1927.³⁵

Enligt Scott var det Iseeo som informerade honom om vad som pågick när indianerna dansade eftersom han själv, som vit, oftast inte tilläts närvara.³⁶ Med hjälp av informationen som Iseeo tillhandahöll och sina egna observationer skrev Scott flera rapporter som vidarebefordrades till såväl den högsta arméledningen som regeringen i Washington DC. I rapporterna betonade Scott dansernas fredliga karaktär och avrådde bestämt från ett militärt ingripande.³⁷ Flera saker talade emot ett sådant ingripande, enligt Scott. Det var inte nödvändigt att ta till våld eller andra tvångsmedel för att stoppa rörelsen, som i sig var fredlig och inte syftade till att indianerna skulle bryta mot lagen eller konfrontera de vita. Scott förutspådde också att rörelsen självmant skulle tappa sin attraktionskraft när det skulle visa sig att profetian om Jesu återkomst,

33. "The Messiah dance in the Indian Territory", opubl. uppsats (1892), Hugh L. Scott Collection (HLSC), Archives at Fort Sill National Historic Landmark and Museum (FSA), Fort Sill, OK.

34. Mooney, vol. 2 (1896) s. 900.

35. För Scotts relation med Iseeo och dennes insatser i dessa och andra sammanhang, se Meadows (2015) s. 87–121.

36. Scott, "The makers of peace".

37. T.ex. Scott till post adjutant, Fort Sill, 16 december 1891; 30 januari 1891; 10 februari 1891, Rg94/25 997 PRD 1891, National Archives and Records Administration (NARA), Washington DC.

BILD 2: Iseeo till häst, Fort Sill, trol. 1890-talet. FSA.

som väntades till våren eller sommaren 1891, inte infriades. Dessutom påpekade Scott att ett ingripande med våld skulle utgöra en kränkning av indianernas mänskliga rättigheter och av alla människors rätt att söka sin lycka (*the pursuit of happiness*).³⁸ I en uppsats med titeln "The Messiah Dance in Indian Territory" från 1892 ställde han också den retoriska frågan om ett förbud mot andedansen ens var förenligt med konstitutionens tillägg om religionsfrihet.³⁹

Scott var alltså övertygad om att det inte förelåg något hot om våld eller något annat säkerhetsshot från indianernas sida i samband med dansen. Det största hotet, som han såg det, kom i stället från de vita. I Scotts uppdrag ingick inte bara att observera och rapportera om indianernas ceremonier, utan även att säkerställa att inga vita på eget bevåg försökte ingripa eller av misstag råkade störa danserna. En liten incident kunde få hela situationen att explodera, menade Scott, och han såg det som militärens uppgift att upprätthålla freden, vilket var svårt eftersom indianerna och de vita talade olika språk och inte kunde förstå varandras sinnelag (*minds*). Oinformerade individer ur bägge grupperna riskerade att när som helst sätta igång ett våldsbrott, något som Scott menade bara kunde sluta med att alla indianer dödades. Vid vissa tillfällen verkade det också, enligt Scott, som att många vita hade förutsatt sig att avsiktligt få till stånd en sådan sammanstötning.⁴⁰

Resultatet av Scotts och Iseeos ansträngningar och det mottagande som rapporterna fick hos arméledningen och regeringen i Washington blev att andedansen i de södra delarna av prärien, till skillnad från i norr, tilläts fortgå utan att militären ingrep eller att några våldsamheter mellan indianer och vita utbröt. Enligt Scotts överordnade, kommandanten vid Fort Sill, överstelöjtnant C. H. Carlton, skulle sammanstötningar, liknande dem som inträffade i Dakota i slutet av 1890, otvivelaktigt ha inträffat även i Oklahoma om inte Scott hade stått i ständig kontakt med de berörda indianstammarna.⁴¹ Scott kunde alltså genom sina rapporter,

38. Scott till post adjutant, Fort Sill, 16 december 1890.

39. "The Messiah dance", s. 13. Indianerna betraktades vid denna tid dock till övervägande del inte som amerikanska medborgare och omfattades därför inte av samma medborgerliga rättigheter som vita amerikaner. Först 1924 beslutade kongressen att alla indianer födda i USA skulle betraktas som amerikanska medborgare, men det dröjde till 1957 innan de fick rösträtt i alla delstater.

40. Scott, "The makers of peace".

41. Carlton till adjutant general, U.S. Army, 15 januari 1909, i Military record of Colonel Hugh L. Scott, U. S. Army (New York odat. [s. 1909]) s. 4, HLSP 97, MDLC.

byggda på hans och Iseeos initierade observationer och förståelse av vad som pågick, påverka politiker och militärbefälhavare så att kraven på ett militärt ingripande från vita bosättare och andra inte hörsammades. Som Scott hade förutspått tappade också andedansen efterhand sin kraft under 1891 då profetian om Jesu återkomst inte infriades.⁴²

De tre döda skolpojkar

Under samma tid som andedansen fortgick inträffade en tragisk händelse på kiowa, comanche- och apache-reservatet, utan någon direkt relation till dansen. Den 8 januari 1891 rymde tre pojkar, 8, 10 respektive 14 eller 15 år gamla, från internatskolan för kiowa-indianer i Anadarko efter att den äldsta av dem hade blivit bestraffad för att sparkat en yngre elev i magen. De satte kurs mot en av pojkarnas hem, som låg cirka 50 kilometer bort, men på vägen hamnade de i en snöstorm och frös ihjäl.⁴³ Pojkarna hittades några dagar senare, och deras död föranledde stor sorg och upprördhet bland kiowa-indianerna. Ett antal sörjande samlades vid agentkontoret i Anadarko och agenten upplevde situationen som mycket hotfull, särskilt efter att det hade rapporterats att en kvinnlig släkting till en av de döda pojkarna hade hotat att sticka en kniv i läraren som hade utdelat bestraffningen om hon fick tag på honom. Läraren själv tog uppenbarligen hoten på allvar och flydde från staden för att aldrig återvända.⁴⁴ Den hotfulla situationen bekräftas också av en samtida (men möjligen något överdriven) tidningsrapport, som gjorde gällande att mellan 400 och 500 upprörda indianer hade samlats i Anadarko och hotade att bränna ner alla byggnader och skalpera skolans rektor.⁴⁵

Agenten telegraferade till kommandanten på Fort Sill, överstelöjtnant Carlton, och bad honom att omedelbart skicka två kompanier (*troops*) ur kavalleriet för beskydd. Carlton kallade till sig Scott – som enligt Carlton kände indianerna personligen och åtnjöt deras förtroende⁴⁶ – för att rådgöra med honom. Scott avrådde bestämt kommandanten från att skicka de begärda trupperna och erbjöd sig i stället att själv bege sig till Anadarko tillsammans med ett par indianscouter för att försöka lugna

42. Scott till post adjutant, Fort Sill, 22 februari 1891, Rg94/25 997 PRD 1891, NARA; "The Messiah dance"; se vidare Kracht (2018) s. 89–103.

43. Gregory till Morgan, februari 1891, Kiowa Agency Records 667, OKHS.

44. Scott till post adjutant, Fort Sill, 18 januari 1891.

45. Wichita daily eagle, 18 januari 1891.

46. Carlton till adjutant general, U.S. Army, 15 januari 1909.

ner situationen. Enligt Scott var risken stor att våldsamheter skulle bryta ut om agentens anhållan bifölls:

I reminded the colonel that this was no kind of weather in which to send troops out in the field. There had been a heavy fall of rain, filling up the streams, after which two feet of snow had fallen, and now it was raining and sleeting again, and if troops were compelled to march all night in such weather they would arrive in Anadarko in a very ugly frame of mind; the Indians were coming there, armed, from every direction, much excited over the loss of the children, and a very serious clash was probable and would cause a great deal of bloodshed.⁴⁷

Scott påminde också sin överordnade om vad som hade hänt knappt två veckor tidigare i Wounded Knee som ett resultat av en liknande placering av indianer och trupper sida vid sida (*a similar juxtaposition*). "[T]o confront [the troops] with armed and angry Indians will be like putting a keg of gunpowder near an open fire, when one spark will explode the whole. This will result in the wiping out of the Kiowa tribe and all friends from other tribes who join them", sade Scott till sin överordnade.⁴⁸

Överstelöjtnant Carlton stod inför ett dilemma. Å ena sidan oroadde han sig för att bli ställd inför krigsrätt om hans underlåtenhet att skicka trupperna skulle leda till att agentkontoret förstördes. Å andra sidan bedömde han att det fanns en risk att indianerna, då de hörde att trupperna var på väg mot Anadarko, skulle skynda sig att bränna ner byggnaderna och döda alla vita som de fick tag på innan trupperna hann fram.⁴⁹ Dessutom var Carlton förmodligen, liksom Scott, angelägen om att undvika en massaker liknande den vid Wounded Knee.

Carlton bestämde sig i slutänden för att skicka Scott tillsammans med Iseco, en comanche-scout samt en – enligt Scott överflödig – översättare. Samtidigt beordrade kommandanten att två kompanier skulle vara marschklara för att när som helst avtåga mot Anadarko, medan resten av trupperna skulle vara beredda att avtåga i gryningen om en längre kampanj skulle bli aktuell. Officiellt var Scotts order inte att försöka återställa lugnet eller skingra de upprörda indianerna utan bara att "undersöka den påstådda nödvändigheten av närvaron av två kavalle-

47. Scott (1928) s. 158–159.

48. Scott, "The makers of peace".

49. Scott (1928) s. 159; Carlton till adjutant general, U. S. Army, 15 januari 1909.

rikompanier för att beskydda agenturen i Anadarko” samt att fördröja eventuella fientligheter från indianernas sida till dess att åtgärder kunde vidtas för att skydda de vita i området.⁵⁰

Scott begav sig omedelbart iväg tillsammans med sitt följe, och följande dag, efter att han hade hunnit bilda sig en uppfattning om situationen, telegraferade han till Fort Sill att det inte fanns någon anledning att skicka några trupper. Med hjälp av Iseeo kallade Scott till sig ledarna för kiowa-indianerna för rådslag och lyckades lugna ned deras upprörda känslor. Utfallet av mötena var att ledarna förklarade att de inte höll skolan ansvarig för barnens död utan att det var snön som hade dödat dem. Indianerna var dock missnöjda med att barnen utsattes för kroppsstraff i skolan och begärde att fyra av lärarna, däribland den lärare som hade utdelat bestraffningen som ledde till att pojkarna rymde, skulle avskedas.⁵¹ Efter tre dagar bedömde Scott att situationen i Anadarko inte längre krävde hans närvaro eftersom flertalet indianer, efter att de hade erhållit sina köttrationer, hade återvänt till sina hem runtom på reservatet. I sin rapport berömde Scott indianerna för deras återhållsamhet och påpekade att en liknande händelse bland många vita skulle ha föranlett en lynchning.⁵² En liknande åsikt uttrycktes också av indianagenten i hans officiella rapport för 1891.⁵³

Scotts och militärens hantering av den spända situationen på indianreservatet till följd av de tre pojkarnas död präglades av en stark önskan om att undvika öppen konfrontation och våldsamerhet, samtidigt som den ansvariga befälhavaren var uppenbart orolig att situationen skulle spåra ur och övergå i våldsamma hämndaktioner från indianernas sida. Mot bakgrund av händelserna vid Wounded Knee två veckor tidigare – som utfördes av trupper ur samma regemente, sjunde kavalleriet, som både Scott och Carlton tillhörde – var läget särskilt prekärt. På Scotts inrådan avvisade Carlton därför kraven från agenten i Anadarko om att

50. Scott till post adjutant, Fort Sill, 18 januari 1891; Carlton till adjutant general, U. S. Army, 15 januari 1909; jfr Scott (1928) s. 159.

51. Kroppsstraff var en del av den brutala assimilationspolitik gentemot indianerna som internatskolorna stod för, se vidare Adams (1995).

52. Scott till post adjutant, 18 januari 1891.

53. "Report of Kiowa, Comanche, and Wichita Agency", *Sixtieth annual report of the Commissioner of Indian Affairs* (1891) s. 351. För en mer ingående analys av Scotts och Iseeos diplomatiska ansträngningar i samband med händelsen, se Stefan Eklöf Amirell, "Förtroende och vänskap: Militär diplomati i Kiowa-, Comanche- och Washita-reservatet, Oklahoma, 1891", i Susanna Erlandsson & Sari Nauman (red.), *Tillit och diplomati: En diskussionsbok om personliga relationer och diplomatiska processer 1670–1990* (Uppsala 2019) s. 96–113.

skicka en truppstyrka för att beskydda agenturen och de vita amerikanska reservaterna på reservatet.

Scott fick stort erkännande för sina insatser i samband med skolpojknarnas död, liksom för sin rapportering från andedansen.⁵⁴ I ett rekommendationsbrev för Scott skrev Carlton flera år senare att förmodligen kunde ingen annan än Scott ha lyckats med att hantera situationen och att han på så sätt tveklöst räddade många människors liv.⁵⁵ Själv var Scott också nogga med att i olika sammanhang framhålla den roll som Iseeo spelade, både i samband med andedansen och den situation som uppstod efter de tre pojkarnas död.⁵⁶ De två männens förtroendefulla relation och Iseeos kompetens och lojalitet var avgörande faktorer för Scotts framgångar i att skapa tillitsfulla relationer med kiowa-indianerna.⁵⁷

Geronimo och chiricahua-apacherna i Oklahoma

På grundval av sina goda relationer med indianerna och det faktum att han framstod som genuint intresserad av deras välbefinnande och utveckling fick Scott 1894 uppdraget att ansvara för Geronimo och hans band av chiricahuaapacher i samband med att dessa skulle överföras från sin krigsfångenskap i Florida och sedermera Alabama till Oklahoma. Under fångenskapen i Florida och Alabama hade apachernas antal decimerats kraftigt av sjukdomar och andra umbäranden, och tanken med att flytta dem till Oklahoma var att de skulle få en mer hälsosam miljö och lära sig den vite mannens väg. De skulle sålunda lära sig att bruka jorden så att de så småningom skulle kunna försörja sig själva och assimileras i det amerikanska samhället.⁵⁸

Beslutet att överföra de drygt 300 apache-indianerna till Indian Territory var allt annat än populärt i Oklahoma. De vita amerikanerna i området protesterade högljutt inför apachernas ankomst, och kiowa- och comanche-indianerna på reservatet ogillade också beslutet. Geronimos

54. I maj 1892 fick Scott en utmärkelse för "specially meritorious acts or conduct in service [...] [f]or energy, courage, and good judgment displayed in the settlement of a threatened difficulty with Indians of the Kiowa, Comanche, and Wichita Agency, Anadarko, Oklahoma"; General orders, nr 33, Headquarter of the Army, 16 maj 1892, HLP 6, MDLC.

55. Carlton till adjutant general, U. S. Army, 15 januari 1909.

56. T.ex. Scott (1928) s. 159–160; "The Makers of Peace"; Scott till Adams, 1 februari 1915, Doc. 4 484, Scott till Arnold, 9 maj 1922, Doc. 4 494, bäge i HLSC, FSA.

57. Se vidare Amirell (2019).

58. Se H. Henrietta Stockel, *Shame and endurance: The untold story of the Chiricahua Apache prisoners of war* (Tucson, AZ 2006).

ofta hänsynslösa gerillakrigföring i Arizona och New Mexico mellan 1878 och 1886 hade inte bara drabbat vita utan även många indianer. I motsats till den hjältegloria som i dag omger Geronimo betraktades han av de flesta vita amerikaner i slutet av 1800-talet som urtypen för en grym och barbarisk vilde.⁵⁹ Mot den bakgrunden tycks många Oklahomabor ha fruktat att han och hans anhängare skulle återfalla i att stjäla, råna och mörda på liknande sätt som de hade gjort ett tiotal år tidigare i sydvästra USA.⁶⁰

För att säkerställa att apache-indianerna inte skulle orsaka problem eller försöka lämna reservatet gav krigsministern order om att de skulle installeras i närheten av Fort Sill där militären kunde hålla dem under uppsikt. Befälhavaren på Fort Sill fick också order om att garnisonen skulle tillhandahålla så goda faciliteter som möjligt för att främja indianernas hälsa och välfärd, däribland ett fältsjukhus.⁶¹

Inför apachernas ankomst utfärdade Scott ett detaljerat dokument med titeln "Special Regulation for Governance of the Apache Prisoners of War at Fort Sill", som godkändes av krigsdepartementet i Washington DC. En stor del av reglementet bestod av detaljerade instruktioner för hur indianernas jordbruk skulle bedrivas. Därutöver föreskrevs bland annat frekventa hygieninspektioner av indianernas hus, att barnen skulle gå i skolan och att indianerna skulle lära sig hur de skulle få bra priser för sina jordbruksprodukter och inte bli lurade av vita män. Dokumentet innehöll också föreskrifter om att apacherna skulle hindras från att umgås med de lägsta klasserna bland de vita och i synnerhet att de måste hindras från att dricka alkohol och spela. I stället skulle uppbygglig underhållning, som förmodades vara lämplig för deras smak och moraliska förbättring, tillhandahållas, exempelvis rörliga filmer.⁶² Reglementet visar på Scotts paternalistiska syn på hur indianernas materiella och andliga välbefinnande skulle främjas.

59. För Geronimos eftermäle i populärkulturen, se William M. Clements, *Imagining Geronimo: An Apache icon in popular culture* (Albuquerque, NM 2013).

60. Angie Debo, *Geronimo: The man, his time, his place* (Norman, OK 1976) s. 359–360, 364. Se också "Old devil arrives", *Wichita daily eagle*, 7 oktober 1894, för ett exempel på hur Geronimo mottogs av den vita befolkningen i Oklahoma.

61. Assistant adjutant general of the headquarters of the Department of the Missouri till Commanding officer, Fort Sill, 20 september 1894, HLSP 46, MDLC.

62. Special regulation for governance of the Apache prisoners of war at Fort Sill, odat. [trol. 1894], HLSP 46, MDLC.

En av Scotts främsta prioriteringar var att ordna bostäder för apache-indianerna. Eftersom beslutet om att överföra dem till Fort Sill fattades först i september fanns det inte tid att bygga permanenta bostäder före vintern och de inkvarterades i stället i tält. Samtidigt gjorde Scott ritningar och beräkningar av materialåtgång för att bygga 71 hus med två rum om vardera 18 kvadratmeter åt apacherna till en total kostnad av 5 114 dollar och 93 cent. Ritningen och kostnaderna godkändes i januari 1895 av befälhavaren för Missouri-divisionen.⁶³

Under 1895 uppfördes 23 hus och följande år ytterligare 47. Husen byggdes av apacherna själva under ledning av en professionell snickare som fungerade som förman. Indianerna odlade också upp mark och redan första säsongen hade de odlat upp 120 hektar (300 *acres*). Trots att 1895 var ett extremt torrt år bestod skörden bland annat av 31 500 cantaloupmeloner, 1 100 vattenmeloner, 90 ton majs och 88 000 liter (2 500 *bushels*) sötpotatis. Därutöver producerade indianerna också vinterfoder för de cirka 600 nötkreatur som Scott lät köpa in. Totalt avsatte kongressen 32 500 dollar för apachernas räkning, som Scott använde till att köpa byggnadsmaterial, staket, verktyg, kreatur, utsäde och annat som apacherna behövde för att kunna etablera sig. I sin rapport för 1895–1896 rapporterade Scott att de allt sedan sin ankomst till Fort Sill hade arbetat åtta timmar om dagen utom söndagar och ett fåtal helgdagar och att de verkade glada, nöjda och tillfredsställda med landet och sina framtidsutsikter.⁶⁴

Scotts arbete med att bringa det som han uppfattade som civilisation och utveckling till apache-indianerna betraktades i samtiden som mycket framgångsrikt och han fick erkännande av såväl sina överordnade i armén som av Indian Rights Association.⁶⁵ Oavsett hur indianerna själva upplevde processen – en fråga som ligger utanför ämnet för denna uppsats – står det klart att Scott och armén gjorde betydande och av allt att döma ärligt menade ansträngningar för att främja apachernas välstånd och utveckling i stor kontrast till de dåliga förhållanden som de

63. Scott, *Estimates for one house – Apache pris. war – plan, odat.* (a. 21 januari 1895), HLSP 46, MDLC.

64. Scott till adjutant general, U. S. Army, 31 oktober 1896; Scott till adjutant general, Department of the Missouri, 1 augusti 1896, bägge i HLSP 46, MDLC.

65. T. ex. Report of the secretary of war [...] to the two houses of Congress 1 (Washington D. C. 1895) s. 130; Francis A. Leupp, "Notes of summer tour among the Indians of the Southwest", *Indian Rights Association* (Philadelphia 1897) s. 3–13.

fick utstå under sina tidigare år som krigsfångar i Florida och Alabama.⁶⁶ Även om den patriarkala assimilationspolitiken på många sätt framstår som problematisk ur dagens synvinkel ska den ställas i relation till de huvudsakliga alternativ som föreslogs för apacherna: livslång fångenskap, rättegång och bestraffning enligt den vite mannens lagar, lynchning eller andra former av extrajudiciellt våld och utrotning.

Avslutning

Medan andedansen i Dakota slutade i ett blodbad och en massaker vars eftermäle fortfarande förbittrar relationerna mellan lakota-indianerna och USA, förlöpte dansen i Oklahoma 1890–1891 utan några våldsamheter eller sammandrabbningar mellan indianer och militärer eller andra vita. I jämförelse med förhållandena i norr – där militären först misslyckades med att få till stånd en ändring av den officiella politik som förorsakade missförhållandena i sioux-reservatet och därefter utförde en massaker som kostade omkring 200 människors livet – klarade militären av att hantera uppgiften att upprätthålla fred och lag och ordning i söder.

Till största delen berodde den fredliga utgången på att Scotts rapporter från fältet övertygade regeringen och militärledningen i Washington om att andedansen inte utgjorde något säkerhetshot. Trots press från lokala nybyggare, tidningar och opinionsbildare avstod myndigheterna från att ingripa för att försöka få ett slut på kulten. Enligt Scott var risken stor att soldater och indianer skulle drabba samman om de så mycket som kom inom synhåll för varandra, något som bekräftades av den våldsamma händelsen vid Wounded Knee i december 1890. Scott argumenterade följaktligen, både i sina rapporter från andedansen och i samtal med sin närmaste överordnade, kraftfullt för att våldsamheter bara kunde undvikas om trupperna stannade kvar i sina garnisoner. På så sätt agerade han inte bara som förhandlare och fredsmäklare gentemot indianerna utan även i relation till sina överordnade inom militären och den amerikanska regeringen.

Till skillnad från i Dakota kring samma tid kunde militären i Oklahoma axla den rådgivande och medlande roll mellan indianer och vita som man ansåg sig lämpad för. Grunden för detta var Scotts unika förståelse för indianernas språk och kultur och det förtroende och den respekt som

66. Se Stockel (2006).

han åtnjöt hos indianerna, särskilt bland kiowa-indianerna. Hans vänskapliga och förtroendefulla relation med Iseeo, som överbyggade såväl kulturella som sociala skillnader, var särskilt betydelsefull och det var till stor del genom honom som Scott kunde komma kiowa-indianerna inpå livet och förstå deras perspektiv och intentioner. I kraft av dessa faktorer, jämte det faktum att han av sina överordnade betraktades som en duglig officer med stor personlig integritet, var Scott i en unik position att direkt påverka den förda politiken, inte bara lokalt på reservatet för kiowa-, comanche- och apache-indianerna, utan även regionalt och nationellt. Resultatet av Scotts och Iseeos verksamhet var att fred och lugn bevarades i söder under det att andedansen utövades, trots att det bland de vita amerikanerna i Oklahoma fanns många som gärna hade sett en massaker och kanske till och med ett fullskaligt folkmord på indianerna.

Även i samband med de tre kiowa-pojkarnas död i januari 1891 spelade Scott och Iseeo en viktig roll för att undvika blodutgjutelse. Liksom i fallet med den samtidigt pågående andedansen argumenterade Scott för att militären inte borde skicka soldater till agentkontoret i Anadarko, vilket i sig skulle öka risken för våldsamheter. I stället lyckades Scott och Iseeo gjuta olja på vågorna genom att de kallade samman ledarna för kiowa-indianerna och med hjälp av långa samtal och förhandlingar fick dem att avstå från att försöka ta hämnd på skolpersonalen och eventuellt andra vita för pojkarnas död. Det var en seger för förhandling och diplomati i det lilla formatet som åstadkoms av två militärer med relativt låg grad – en löjtnant och en menig indianscout – och som uppenbarligen varken indianagenten i Anadarko eller någon annan av de vita på reservatet hade haft förmågan att åstadkomma. Förhandlingarna genomfördes också utan direkt synbart hot om våld, även om ett latent sådant hela tiden fanns i bakgrunden i form av garnisonen på Fort Sill, som inte befann sig mer än en dagsmarsch bort.

Det tredje fallet som har behandlats här rör Scotts och militärens ansträngningar för att assimilera de cirka 300 apache-indianerna som flyttades till Oklahoma 1893. Till stora delar handlade Scotts insatser i det fallet om sociala aspekter, som att ordna med bostäder, sjukvård, hygien, skolgång och långsiktiga möjligheter till egen försörjning för indianerna. Programmet byggde på en paternalistisk övertygelse om den västerländska civilisationens förträfflighet och det oundvikliga i

indiankulturernas undergång. Även om den förda politiken och dess grundvalar, ur ett postkolonialt perspektiv, ter sig ytterst problematiska, betraktades de i samtiden som både framgångsrika och humanitära. De lyckades också i så måtto att såväl Geronimo som de andra apacherna överlag kan att leva i fred med de andra grupperna i området, indianer som vita.

De tre förhållandevis positiva exempel på militärt fredsarbete som har diskuterats här kan dock inte tas som bevis för att Scotts tes om militären som fredens och barmhärtighetens budbärare har generell giltighet. Trots sitt goda renommé som förhandlare lyckades han själv inte alltid med att lösa spända situationer och undvika våldsamheter genom förhandlingar. Under sin tid som distriktsguvernör i Sulu i södra Filipinerna mellan 1903 och 1906 hamnade han exempelvis själv i strid och blev skottsbadad, efter att hans försök att förhandla med en lokal ledare hade misslyckats. Han hudflängdes också i pressen som ansvarig för den utveckling som ledde fram till den så kallade Bud Dajo-massakern på ön Jolo i mars 1906, då amerikanska trupper attackerade och dödade över 900 människor ur öns befolkning, inklusive kvinnor och barn, som hade förskansat sig i kratern på en utslocknad vulkan.⁶⁷

Om det finns en historisk lärdom att dra från den amerikanska militärens uppträdande i Oklahoma i slutet av 1800-talet – vilket i sig kan upplevas som en provocerande tanke mot bakgrund av de många allvarliga övergrepp som armén begick mot indianerna och andra folk i samband med USA:s koloniala expansion – så är det att enskilda individer, som Scott och Iseeo, som hade förmåga att bygga vänskap och förtroende över språkliga och kulturella gränser kunde göra betydelsefulla insatser för att skapa och bevara fred och lugn mellan olika grupper.

Våldet i samband med indiankrigen var oundvikligt och många vita amerikaner ansåg till och med att indianerna borde utrotas helt och hållet. Efter indiankrigens slut, från 1880-talet, var dock den officiella amerikanska politiken inriktad på assimilation av indianerna, och militärens främsta uppgift övergick till att upprätthålla lag och ordning och fred mellan indianer och vita amerikaner, särskilt i Oklahoma och andra områden som tidigare hade dominerats av prärieindianerna och

67. T. ex. Leavenworth times, 13 maj 1906. För Bud Dajo-massakern, se Robert A. Fullton, *Moroland: The history of Uncle Sam and the Moros, 1899–1920*, 2:a uppl. (Bend, OR 2009) s. 269–290. Scott deltog dock inte i massakern då han vid tillfället var på permission i USA.

som under slutet av 1800-talet öppnades upp för vita bosättare. För Scott handlade uppgiften i det sammanhanget inte bara om att få indianerna att kompromissa och avstå från att ta till våld. Det handlade i minst lika stor utsträckning om att hålla de egna våldsbenägna trupperna och andra vita amerikaner på behörigt avstånd. I detta avseende var Scotts inställning, om inte helt unik, så i alla fall ovanlig inom armén.

Scotts privata anteckningar och korrespondens visar att han var väl medveten om de påtagliga risker för militärt överväld och massakrer som existerade till följd av inkompetens, rasism och bristande interkulturell förståelse och kommunikation. Hans högstämda tal om att amerikanska soldater överallt sågs som mänsklighetens räddare och fredens budbärare byggde alltså på att han medvetet bortsåg från de många tillfällen då man inte lyckades få till stånd fredliga lösningar på konflikter och meningsskiljaktigheter. Mot den bakgrunden, och trots Scotts ofta framgångsrika arbete för fred, ter det sig, då som nu, som en riskabel strategi att i alltför stor utsträckning förlita sig på militären som fredsskapare.

The harbingers of peace and mercy? Hugh Lenox Scott and US Army–Indian relations in Oklahoma in the 1890s

Three tense events involving the US Army and the Kiowa, Comanche and Apache nations in Oklahoma in the decades after the end of the Great Plains Wars seemed destined to end in violence: The Ghost Dance in 1890–91, the death of three Kiowa boys in a blizzard in 1891 and the transfer of Geronimo and around three hundred Chiricahua Apache Indians to Oklahoma in 1895. In all of these events a US Cavalry officer, Hugh Lenox Scott, played a key role as a soldier-diplomat. Through his linguistic skills and inter-cultural competence, Scott, assisted by Iseeo, a Kiowa army scout and close friend of Scott's, managed to prevent the three situations from erupting in violence. These outcomes are in stark contrast to what happened around the same time in the Northern Plains, where violence erupted on several occasions, most conspicuously at Wounded Knee in December 1890, when US troops killed between 150 and 200 Lakota Indians.

The purpose of this micro historical study is to highlight how the military, in concrete action, could promote peace and development in their

dealings with American Indians and to explore the significance of personal relations, tolerance and trust for the maintenance of peace. These factors were crucial for the more peaceful development on the Southern Plains compared with in the north. In promoting peace, moreover, Scott not only acted as a diplomat in relation to the Indians; he also successfully advised his superior commanders not to send troops into the field in order to uphold order and quell any possible unrest. Such deployment of troops, Scott was convinced, was like putting a keg of gunpowder in front of an open fire and risked sparking uncontrolled and lethal violence between the soldiers and the Indians, to the detriment of the latter, as happened at Wounded Knee.

Based on his long service as a soldier-diplomat, Scott later in life developed a general theory about the military as a peacemaking institution. According to Scott, it was politicians and the people who made war and the task of the military was to conquer the peace. His styling of the US soldier as the "harbinger of peace and mercy", however, depended on Scott ignoring the many instances when the US military had failed to maintain peace and order, both in relation to the American Indians and in colonies overseas.

Keywords: Hugh Lenox Scott; I-See-O; US Army; micro history; military diplomacy; Kiowa, Comanche, and Apache Reservation; Ghost Dance; Wounded Knee Massacre, S.D., 1890